

N:o 3.

Af Herr **E. Thomasson:** *Med förslag till ändringar i åtskilliga paragrafer af Riksdags-ordningen i syfte att åstadkomma riksdagsarbetets jemnare fördelning på den för Riksdagen anslagna tid samt riksdagsärendenas omsorgsfullare behandling.*

Det lärer icke kunna förnekas, att vårt nya statsskick under sin korta tillvaro vunnit ett alltjemt ökad erkännande och att de, som önska en återgång till den gamla ständsrepresentationen, nu mera äro lätt räknade. Men om ock de grundsatser, hvarpå vår nuvarande representation hvilar, allt mera ingått i det allmänna politiska rättsmedvetandet och denna form för utöfvandet af folkets medborgerliga rättigheter sålunda fått allt säkrare fotfäste, så måste å andra sidan medgifvas, att åtskilliga befogade anmärkningar mot de bestämmelser i vår nya Riksdagsordning, som reglera sjelfva arbetssättet, blifvit framställda och för hvarj år uppträdt med ökad styrka.

Sålunda har erfarenheten visat, att nära hela första fjerdedelen af den Riksdagen tillmätta tiden ganska onyttigt förnötes, under det att, såsom följd häraf, ärendena vid slutet af riksdagen så hoga sig, att de omöjligen kunna med tillräcklig omsorg och betänksamhet varda pröfvade. Detta förhållande har i synnerhet, såsom Konstitutions-Utskottet vid 1873 års riksdag anmärkte, verkat menligt på handläggningen af de större frågor, hvilka kräft en mera grundlig och fullständig utredning af Utskott och därför icke hunnit i Kamrarne förekomma förr än inemot slutet af deras sammanvaro och följaktligen, under trycket af en allmän brådska, icke kunnat pröfvas med den omsorg som vederbort; hvilket åter ledt dertill, att Kamrarne känt sig mest böjda för uppskof med föreslagna förändringar, och att det arbete, som vederbörande Utskott å frågan nedlagt, icke ländt till synnerligt gagn. Men ehuru dessa menliga förhållanden blifvit af alla äfven inom denna Kammare erkända, hafva dock de förslag till deras afhjelpande, som i följd af enskilda motioner Konstitutions-Utskottet vid 1873 och 1874 årens riksdagar framlagt samt Första Kammaren till hvilande antagit, icke lyckats tillvinna sig Andra Kammarens bifall.

Jag är emellertid lifligt öfvertygad om nödvändigheten att ändra Riksdagens arbetssätt så fort ske kan och innan följderna af det nuvarande blifva allt för högljudt öfverklagade och olycksbringande; och då jag vågar vänta bättre framgång för det förslag, jag går att i sådant syfte framställa, stöder jag en sådan förhoppning derpå, att jag vidtagit de ändringar, hvartill anmärkningar, som synts mig befogade, gifvit anledning, med bibehållande af de bestämmelser i föregående förslag, som mera allmänt erkänts vara till målet ledande. De förut hörda invändningar, som kunna gälla de ändringar i Riksdagsordningen hvarom jag ämnar hemställa, skall jag här nedan söka i korthet bemöta.

Den enligt min uppfattning svåraste olägenheten af nu gällande arbetssätt är, att de allra viktigaste, i samhällsförhållandena djupast ingripande frågor, som blifva föremål för Riksdagens pröfning och på hvilkas utredning Utskotten naturligen offrat mesta tid och möda, oftast blifva af Riksdagen ytterst lösligt behandlade och ej sällan — jag vågar påståendet — afgjorda, utan att alla, som till beslutet bidraga, hunnit ens flyktigt genomögnat de utskottsbetänkanden, utan hvilkas mogna, grundliga pröfning ingen borde bestämma sitt votum. Alla dylika frågor inkomma icke och kunna, till följd af den längre tid deras förberedande behandling kräfver, icke inkomma till Riksdagen förr än nära dess slut och måste då trängas ej blott med hvarandra, utan äfven med åtskilligt mindre viktigt, men som dock, äfven det, fordrar sin tid och sin behandling. Nog vore den väl både "högst nödig" och "nyttig", den förändring, som ledde till att slika, makt-påliggande frågor kunde efter sorgfälligt pröfning af den utredning, Utskotten deråt gifvit, lugnt och utan ängslig brådska diskuteras och afgöras inom Kamrarne, synnerligen om förändringen blefve sådan, att just den första, hittills ej rätt nyttigt använda tiden af Riksdagen egnades åt slutliga lösningen af dessa frågor och sålunda derjemte åstadkomme det redan i och för sig eftersträfvansvärda, att arbetet blefve jemnare fördeladt på den för Riksdagen anslagna tiden, hvaraf i sin ordning skulle följa, att Riksdagarne sannolikt kunde afslutas i behörig tid. Lyckligtvis är en sådan förändring äfven "möjlig att verkställa" och skulle, efter mitt förmenande, lättast, det vill säga med minsta rubbningar af bestående former, kunna åvägbringas genom att gifva följande lydelse åt Riksdagsordningens

§ 59.

"Betänkande, som af ständigt eller i dess ställe särskildt tillsatt Utskott afgifvits, skall i begge Kamrarne för ärendets afgörande, så vidt ske kan, samtidigt föredragas. Efter betänkandets första föredragning skall detsamma hvila på bordet. Vid nästa föredragning, ehvad öfverläggning då eger rum eller ej, må det

det, på flera ledamöters förenade begäran, åter göras hvilande. Men då saken tredje gången förekommer, skall den till afgörande företagas. Genom Kamrarnes sammanstående beslut må dock afgörandet af betänkandet från ständigt eller särskildt Utskott kunna till nästa lagtima riksdag uppskjutas, derest förslag derom inom båda Kamrarna blifvit väckt senast vid betänkandets andra föredragning. Dylikt inom endera Kammaren väckt förslag skall genast Medkammaren delgifvas och kan endast en gång bordläggas. Beslutas uppskofvet, skall vid den riksdag, dertill ärendet blifvit uppskjutet, talmännen ofördröjligen till fortsatt behandling föredraga betänkandet, hvarmed vidare förfares så som om inkommet utskottsbetänkande i allmänhet är föreskrifvet, dock att slikt ärende ej må ytterligare till annan riksdag uppskjutas. Rörer betänkandet någon af Konungen hos Riksdagen gjord framställning, då må beslut deröfver ej uppskjutas utan att Konungen dertill samtycker.

Betänkande, som afgifvits af tillfälligt Utskott, föredrages i den Kammare, som Utskottet tillsatt, och förfares derefter vidare med målet, såsom ofvan är sagdt; dock att afgörandet icke må till annan riksdag uppskjutas.

Om uppskof med beslut öfver hvilande förslag till förändringar i grundlagarne stadgas i 64 §.

Utskotts förberedande hemställanden och förfrågningar må genast afgöras, derest icke någon Kammarens ledamot bordläggning begär.“

Men äfven mot förslaget, sålunda affattadt, kvarstå från föregående riksdagar åtskilliga anmärkningar, och andra skola utan tvifvel framkallas af de nya bestämmelser, jag föreslagit. Anmärkningarne af förra slaget skall jag söka bemöta, och med afseende på de förväntade nya tillåter jag mig angifva skälen för de ändringar i förut afgifna förslag, jag trott mig böra vidtaga.

Mot sjelfva grundtanken att från en riksdag till annan uppskjuta ärenden har man sålunda invänt, att sådant lätteligen kunde leda dertill, att ett herskande parti begagnade denna rättighet för att undanskjuta frågor, som ej *tälte* uppskof; att i följd af den i menskligen naturen grundade benägenheten att gerna undanskjuta en kinkig fråga — en benägenhet, som hittills under riksdagarne uppenbarat sig i den lätthet hvarmed återremisser beviljats — fara vore att rättigheten till uppskof skulle komma att mycket missbrukas; ja, man har till och med sagt, att mången, som från riksdagsstriderna längtar hem till sina fredliga tegar, med mycket nöje skulle acceptera den utväg som sålunda erbjöds att slippa från riksdagarne med deras ansträngningar, och att följderna icke skulle blifva någon annan, än att frågorna regelmässigt uppskötos, den ena efter den andra.

Det är dock lätt insedt, att en majoritet inom Riksdagen redan nu kan utan minsta svårighet göra sig af med en kinkig eller obehaglig fråga genom afslag eller återremiss; och för min del tänker jag för högt om svenska folkets

representanter, för att tro det de skulle såsom obetänksamma skolpojkar endast af hemlängtan och för att slippa från ett mödosamt arbete, dem ålagdt af det högsta medborgerliga förtroende, undandraga sig pröfning och afgörande af frågor, som icke kunna utan skada för fosterlandet uppskjutas. En kraftig motvigt mot missbruk af uppskofsrätten torde för öfrigt ligga deri att, enligt mitt förslag, fråga om uppskof skall väckas i *båda* Kamrarne. Men om nu också ett eller annat ärende skulle komma att utan fullt giltiga skäl öfverlemnas från en Riksdag till den följande, så har ingenting värre händt, än att dess slutliga afgörande fördröjts några få månader. Det är icke så som med frågor, dem man afslagit eller återremitterat. Den hvilande frågan lefver fortfarande, den lefver i sjelfva verket ett lugnare, friskare, normalare lif efter riksdagen än under densamma, der den trängdes och klämdes emellan en massa andra ärenden. Efter riksdagens slut får den fritt och obehindradt utveckla sig till mognad, och ju större dess inneboende, dugande kraft är, dess starkare varder denna utveckling, och ju oemotståndligare tilltvingar sig sedan ett sådant förslag erkännande och lösning i rätt riktning. Att verkligt samhällsgagneliga reformer skulle i följd af rättigheten till uppskof komma att helt och hållet, eller ens för längre tid undanskjutas, befarar jag derföre icke. Vida lättare kan detta ske under nuvarande förhållanden. Erfarenheten har lärt, att det icke möter minsta svårighet att, under förebärande af bristande utredning, få äfven det nyttigaste ändringsförslag förkastadt eller återremitteradt — i båda fallen faktiskt dödadt. Men man kan ju — heter det — vid en kommande riksdag åter upptaga förslag, som vid den föregående fallit, och det Utskotts arbete som derpå blifvit nedlagdt, behöfver sålunda icke gå alldeles förloradt. Ja, visserligen, men förslaget har dock under tiden legat dött för representationen, ihågkommet endast af den eller de få representanter, hvilka ämna ånyo upptaga det och några dagar före riksdagen söka deri inblåsa nytt lif. Der skall det nu, såsom vore det alldeles nytt, genomgå enahanda kretslopp som förut, utan att kunna påräkna grundligare utredning eller åtminstone mognare bedömande. Annorlunda skulle förhållandet blifva med den från föregående riksdag hvilande frågan. Riksdagens ledamöter komme att både för sig sjelfva och tillsammans med andra för saken intresserade hvar i sin hemort omsorgsfullt skärskåda den och med mogen öfvertygelse vid kommande riksdags början deltaga i dess afgörande.

Emot ifrågasatta förändringar ej blott af 59 § Riksdagsordningen, utan äfven af åtskilliga andra bestämmelser, som funnits hinderliga för Riksdagsarbetets ändamålsenliga ordnande, har man begagnat såsom slagord, att man ej skall "tumma på grundlagarne", ej "rifva" i dem för obetydligheter o. s. v. Detta inkast, som har sitt fulla berättigande i fråga om sjelfva grundvalarne, det väsendtliga i grundlagarne, torde deremot sakna tillämp-

lighet, då det gäller att, med bibehållande af hvarenda en sådan väsendtlig, konstituerande bestämmelse, endast förändra några *reglementariska* föreskrifter, förbättra maskineriet, ändamålsenligare ordna arbetssättet, så att det gifver en större och framför allt en bättre arbetsprodukt. Genom dylika förändringar verkar man icke rubbade på grundlagen, man befästar den fast hellre, man låter dess goda sidor bättre framträda och komma till sin rätt genom att undanröjda de tillfälliga och onödiga skrankor som hindra dem att verka med hela sin kraft. Det är på sådant sätt man gör grundlagen älskad och kommer den att växa in i folkets sinne, men icke genom att låta på densamma qvarsitta tydligen framträdande oformligheter och osunda utväxter, som utan men för organismen kunna borttagas, men som anfräta och undergräfvä den, om de ej i tid bortskäras.

Ja, visserligen är det här fråga om några reglementariska föreskrifter, säga andra, men just därför bör man förkasta de föreslagna ändringarne. Vår Riksdagsordning är redan så belamrad med detaljbestämmelser och reglementariska stadganden, att man bör taga sig tillvara för att öka deras antal. Hade icke denna anmärkning blifvit af flera upprepad och det af representanter, hvilkas ord väga mycket, skulle jag ej ansett mödan värdt att besvara den; ty det vore väl att gå allt för långt, i formalism, om man endast för att ej få de reglementariska föreskrifterna — hvilka jag gerna medgifver lämpligare haft sin plats i Kamrarnes arbetsordningar än i Riksdagsordningen — förlängda med en eller annan rad, afhölle sig från en grundlagsförändring, af hvilken man skäligen kan vänta så väsendtligt gagn. Hvad betyder det väl att 59 § Riksdagsordningen varder tre rader längre, om derigenom kan vinnas att Riksdagens beslut rörande t. ex. arméorganisationen, grundskatternas aflösning, en ny civil lag, undervisningsväsendet m. m. m. utfölle mognare och följaktligen för fäderneslandet mera lyckobringande.

Det har påståtts att man icke skulle kunna diskutera frågan om uppskof utan att ingå i pröfning af sjelfva hufvudsaken och att derföre uppskofsförslaget ej bör behandlas såsom en fråga för sig eller såsom en preliminär åtgärd. Beslutet om uppskof, säger man, skall vara ett uttryck eller ett resultat af den granskning det ifrågavarande Utskottsbetänkandet undergått i Kamrarne och afse att åstadkomma den enhet i meningarne, som icke under diskussionen kunnat uppnås; äro åsigterna i fråga om uppskof delade och skall hvardera meningen på bästa möjliga vis dokumentera sig, så blifver det oundgängligt att ingå i sjelfva saken, ty ur denna måste de verkligt bindande bevisen sökas.

Det är dock uppenbart att, i fall det ärende, om hvars uppskjutande fråga väckts, skulle i hela sin vidd och alla sina detaljer företagas till pröfning i sammanhang med uppskofsförslaget, hvar och en, som i ärendet hade något att andraga, komme att — då ju förslaget om uppskof kunde falla — yttra sig äfven i sjelfva

frågan och att sålunda skulle förfelas ett af de mål man åsyftar, nemligen att vid slutet af Riksdagen, då göromålen hopa sig genom uppskof af ärenden, som tåla sådant, vinna tid för en omsorgsfull och grundlig behandling af dem, som *måste* definitivt afgöras. Frågan om uppskof bör därför vara en fråga för sig, vid hvars afgörande sjelfva hufvudämnet endast så vidt beröres som är nödigt för att bedöma huruvida detsamma slutliga pröfning kan och bör till kommande riksdag uppskjutas.

Men Kongl. propositioner — hafva somliga ansett — böra dock undantagas från de frågor, som skulle kunna uppskjutas, när det vore ett ingrepp i Kongl. Maj:ts rätt att ifrågasätta uppskof med dylika framställningar; när vidare inhemtandet af Kongl. Maj:ts bifall till slikt uppskof skulle förorsaka tidsutdrägt och uttänja riksdagsarbetet, samt förändringen af 59 § Riksdagsordningen, om ej detta undantag gjordes, sålunda komme, att verka motsatsen af hvad man åsyftar; och när slutligen det skäl, som i allmänhet bör föranleda till uppskof, *bristande utredning*, ej gerna kan gälla om Kongl. propositioner, de der först erhållit den fullständiga belysning, som är Stats-rådets skyldighet att gifva innan en sak kommer till Riksdagen, och sedermera den pröfning, som vederbörande Utskott varit i stånd att egna dem.

För min del är jag icke af den mening, att allmänaste och viktigaste skälet till uppskof borde eller skulle blifva bristande utredning, utan fast mera det att de ledamöter, som icke i Utskottet deltagit i en maktpåliggande, omfattande frågas behandling, i den mot slutet af Riksdagen öfvervåldigande massan af ärenden, som påkalla deras uppmärksamhet, sakna tid att tillgodogöra sig den möjligen alldeles fullständiga utredning frågan fått, att de icke hinna med tillräckligt lugn och klarhet uppfatta sin ställning till frågan eller väga skälen för och emot, samt sålunda icke kunna med mogen öfvertygelse och i säker konsekvens med sin allmänna politiska ståndpunkt afgifva sitt votum. Med sådan uppfattning kan jag följaktligen ej tillmäta någon vikt åt sistberörda argument; och hvad angår den förmenta svårigheten att utan allt för stor tidsförlust inhemta Kongl. Maj:ts mening angående uppskof med någon hans framställning, så lär man väl med trygghet kunna antaga att då dylikt uppskofs-förslag till behandling förekomme, alltid någon af Konungens rådgifvare skulle vara tillstädes, som både kunde och ville gifva tillkänna om Kongl. Maj:ts bifall vore att påräkna eller icke, och efter ett dylikt meddelande kunde man tydligtvis med full tillit rätta sig, utan att riksdagsarbetet behöfde i ringaste mån hämmas eller uppehållas, såsom man förespeglat, i afvaktan på uppsättning af underdånig skrifvelse från Riksdagen, skrifvelsens justerande, ärendets föredragning i Stats-rådet, expedierandet af Kongl. Maj:ts nådiga beslut etc. I öfrigt skall jag tillåta mig ånyo återropa Herr Friherre De Geers yttrande i denna punkt vid 1873 års riksdag, så lydande:

“Att, såsom en reservant mot Utskottets betänkande föreslagit, undantaga Kongl. propositioner från möjligheten att underkastas ett sådant uppskof, som här

är i fråga, skulle jag anse vara en stor försämring, och hellre än att för undvikande af de olägenheter, som af en talare nyss förmenats kunna af ett sådant uppskofsbeslut uppstå, uppoffra denna del af förslaget, skulle jag vilja medgifva att ett uppskof med behandlingen af Kongl. Maj:ts propositioner borde få ega rum, utan att Kongl. Maj:ts tillstånd dertill skulle behövas. Enligt min tanke är det nemligen just för behandlingen af Kongl. propositioner, som detta förslag är af största behof påkalladt. De stora lagförslag, som Riksdagen har att handlägga, komma säkerligen att i de flesta fall hafva sitt upphof i Kongl. propositioner, och dessa förslag kunna lätteligen tänkas vara af den omfattning, att det torde blifva nära nog omöjligt för Riksdagen att under den tid en lagtima riksdag vanligen räcker, på ett fullt tillfredsställande sätt handlägga dem; jag vill som exempel nämna förslag till en ny utsokningslag eller rättegångslag, för att ej tala om en hel ny civil lag. Ett sådant uppskof kan vara behöfligt äfven för Kongl. propositioner af en något mindre omfattning, om dessa inkomma sedan Riksdagen en längre tid varit samlad, hvarpå åtskilliga exempel under de sista riksdagarne torde kunna anföras. Jag kan för min del ej heller finna, att någonting förnärmande för Regeringen ligger deri, att det medgäfves Riksdagen att uppskjuta med fattandet af beslut öfver en Kongl. proposition, då Riksdagen har rätt att afslå en sådan helt och hållet.“

Under antagande att personalen såväl i Kamrarne som i Utskotten under en ny riksdagsperiod till hufvudsaklig del är en annan än under nästföregående, och enär Utskottens sammansättning äfven under en och samma riksdagsperiod kan undergå väsendtlig förändring, har man i dessa omständigheter velat finna afgörande skäl mot hela förslaget, eller åtminstone till att inskränka uppskofsrätten så, att ej sista Riksdagen af en period skulle ega uppskjuta frågor till den nästa.

Vårt nya statsskicks historia är visserligen kort, men omfattar dock tre riksdagsperioder, och den gifver ingalunda anledning att vid nya val förutsätta så total förändring af personal i Kamrarne och följaktligen icke heller i Utskotten, att nödig sakkunskap skulle komma att saknas. Man torde med ledning af erfarenheten skäligen kunna påräkna så många återval, att i de Utskott, hvilka afgifvit betänkanden som uppskjutits, eller — om också rollbesättningen inom Utskotten blefve alldeles ny — åtminstone i Kamrarne alltid skall från föregående riksdagsperiod finnas kvar så många och så qualificerade representanter både för den mening, som i vederbörande Utskott segrat, och för dess vedersakare, att man kan förvänta den uppskjutna frågans grundliga skärskådande från alla sidor. Jag anser därför giltig anledning saknas att göra en slik inskränkning i uppskofsrätten, men skulle dock för min del hellre medgifva detta, än se hela förslaget falla.

Då jag ansett, att hvilande betänkande bör af talmännen till behandling föredragas och icke, såsom Konstitutions-Utskottet vid 1874 års riksdag föreslagit, ånyo för Kamrarne framläggas af det Utskott, som betänkandet afgifvit eller, om ärendet varit af särskildt Utskott handlagdt, det ständiga Utskott, till hvilket ären-

det hörer, så har detta skett icke så mycket för att förebygga de efter mitt förmenande mera skenbara än verkliga förvecklingar och den tidsutdrägt detta Utskotts-förslag, upphöjdt till lag, skulle föranleda, utan emedan det synes mig mera formenligt och egentligt, att ett betänkande, som på föredragning af talmännen förklarats hvilande och hvilket rätteligen måste tänkas qvarliggande på Kamrarnes bord, vid påföljande riksdag *derifrån* af Talmännen upptagas och till fortsatt behandling föredragas, än att det för Kamrarne ånyo framlägges af ett Utskott, som i flera fall aldrig behandlat eller förut framlagt det, och till hvilket det i alla händelser aldrig blifvit af Kamrarne aflemnadt.

De öfriga vid föregående riksdagar framställda anmärkningar, som kunna träffa ifrågavarande förslag, sådant det blifvit af mig formuleradt, hafva icke synts mig vara af den vigt att de förtjena bemötas, innan det visat sig om de ånyo framkomma.

Men om nu också detta förslag till ändring af 59 § Riksdagsordningen med de modifikationer, Konstitutions-Utskottet kan finna lämpliga, antages att hvila till grundlagsenlig behandling och sedan vinner slutligt bifall, hvilket utan tvifvel skulle hafva till följd, att Riksdagen alltid i början hade maktpåliggande frågor att behandla, skulle dock de första veckorna sannolikt räcka till för än mera arbete; och det är för att på lämpligt sätt bereda Riksdagen sådant samt för att äfven derigenom verka för det mål, som jag med förändringen af 59 § förnämligast åsyftar — arbetets jemna fördelning på den för riksdagen anslagna tid och i följd deraf ärendenas mognare, omsorgsfullare pröfning och behandling — som jag, upptagande det förslag till förändring af nedanstående §§ i Riksdagsordningen, Konstitutions-Utskottet vid förra riksdagen framlade, endast med ett obetydligare tillägg, hemställer att dessa §§ måtte erhålla följande lydelse.

§ 27.

Derest någon varder för samma tid vald till ledamot af begge Kamrarne eller till ledamot af endera för två eller flera valkretsar, må på honom ankomma att bestämma i hvilkendera Kammaren han vill inträda eller för hvilken valkrets han vill anses till riksdagsman vald. Dock åligger honom att hos Konungens Be-

fallningshafvande i den ort, för hvilken han riksdagsmannaupdrag ej mottager, derom göra skyndsam anmälan; hvarefter Konungens Befallningshafvande om dylik anmälan ofördröjligen meddelar Justitie-statsministern underrättelse.

§ 32.

Då riksdagsman är vald, skall valförrättaren för honom utfärda fullmakt i två exemplar samt ofördröjligen insända det ena till Justitie-statsministern och låta det andra tillställas den valde. Fullmakterna skola af Justitie-statsministern, eller den Konungen i hans ställe förordnar, granskas i närvaro af tre bland Fullmäktige i rikets bank och tre bland Fullmäktige i Riksgäldskontoret. Denna granskning har till föremål att undersöka, huruvida fullmakterna blifvit i föreskrifven form utfärdade, och skall vara fulländad före den dag, då Riksdagen sammanträder. Berättelse om förloppet vid granskningen samt förteckning å de ledamöter, för hvilka fullmakter inkommit, tillställas Kamrarne, hvar i hvad dess ledamöter angår, vid Kamrarnes första sammanträde.

Inkommer fullmakt efter riksdagens början, skall granskning deraf genast verkställas.

2:o). Hvardera Kammaren — — — — —
 — — — — — förklarad.

§ 33.

Konungen utnämner för hvardera Kammaren bland dess ledamöter talman och vice talman samt låter samma dag Riksdagen sammanträder för Kamrarne tillkännagifva hvilka dertill blifvit utsedde.

Talman och — — — — —
 — — — — — lif och själ.“

Då i något — — — — —
 — — — — — föreskrifna eden.

Innan talman eller vice talman i utöfning af sin befattning inträdt, föres i hvardera Kammaren ordet af den derstädes närvarande ledamot, som de flesta riksdagar bevisstat, och, der två eller flere ledamöter i lika många riksdagar deltagit, den af dem, som är till lefnadsåren äldst.

§ 34.

Samma dag Riksdagen sammanträder eller nästföljande söcknedag öppnas riksdagen på tid, som af Konungen bestämmes. Då skola riksdagsmännen, sedan gudstjenst med dem hållen är, sammankomma på rikssalen, der Konungen eller, då han för godt finner, någon af statsministrarne förer ordet. Vid detta tillfälle

---

§ 37.

1. Å hvarje lagtima riksdag skola, inom sex dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett Konstitutions-Utskott, ett Stats-Utskott, ett Bevillnings-Utskott, ett Banko-Utskott samt ett Lag-Utskott. Dessa Riksdagens ständiga Utskott skola bestå:

---

§ 55.

Motion i ämne, som tillhör ständigt Utskotts behandling, må af riksdagsman i den Kammare, han tillhör, göras inom sex dagar från riksdags öppnande. Sedermera må sådan fråga

---

Man har mot samtliga dessa ändringar anmärkt, att de icke skulle vara nödiga eller nyttiga; men om också snart sagdt hvar och en har sin särskilda mening om hvad i slikt fall skall anses nyttigt och nödvändigt, hur den subjektiva uppfattningen än må vexla, nog befinner man sig på objektiv grund, då man påstår den förändring vara "nyttig", hvarigenom af den relativt korta tid som är Riksdagen tillmätt vinnes *fyra, sex* eller kanske *åtta* dagar för en gagnande verksamhet, nog är man berättigad kalla "högst nödig" en förändring, som, utan att rubba någon af grundlagens konstitutiva bestämmelser, skulle, om ock endast i någon mån, förebygga det så allmänt och så rättvist öfverklagade förhållande att, under det i början af riksdagen dess flesta ledamöter gå nära nog sysslolösa, mot slutet af densamma äfven de i landets framtida öden djupast ingripande frågor, i följd af göromålens då öfverväldigande mängd, måste afgöras med en brådskande fart, som utesluter möjligheten af mogen och samvetsgrann pröfning.

Jag

Jag underskattar icke vigten af de betänkligheter mot den föreslagna förändringen af 34 §, som finansministern vid förra riksdagen framställde, på grund af de hvarjehanda svårigheter, som förefinnas att vid riksdagens början hafva statsverkspropositionen färdig. Men vid närmare skärsådande af dessa svårigheter och med det förtroende till alla vederbörandes goda vilja, som erfarenheten berättigar oss att äfven för framtiden hysa, skall man dock finna dem icke vara oöfvervinnliga. Den väsendtligaste skulle väl vara, att då något förarbete för en kommande riksdag ej kunde verkställas under den pågående, enär ej blott regeringens ledamöter, utan också en mängd embetsmän vore sysselsatta i och för denna senare, samt omedelbart efter dess afslutande komme sommaren, hvarunder vederbörande behöfde ledighet för att stärka sin genom den ansträngda verksamheten försvagade helsa, det förberedande arbetet för följande riksdag sålunda kunde börjas först med September månad. Det gäller emellertid här endast tre à fyra dagar; och om de nu föreslagna grundlagsförändringarne, såsom ej gerna kan betvivlas, ledde till riksdagens förkortande med minst lika många dagar, så kunde ju den hvila, hvaraf regeringsledamöterna ej mindre än de ifrågavarande embetsmännen otvifvelaktigt äro i behof, börja och följaktligen jemväl sluta så mycket tidigare samt förarbetet för riksdagen sättas i gång till exempel den 25 Augusti; hvaraf åter blefve en följd att, så vidt på denna omständighet beror, statsverkspropositionen kunde vara färdig den 16 Januari, enär den hittills kunnat aflemnas till Riksdagen så tidigt som den 19 i nämnde månad. Vid sådant förhållande och då äfven finansministern förklarar att förslaget i och för sig vore godt, torde denna och de flera mindre afgörande anmärkningar han deremot framställt icke böra föranleda till dess förkastande.

Det är dock mot förslaget om motionstidens förkortande de flesta inkast riktats. Reservanterne mot Konstitutions-Utskottets mening vid förra riksdagen har det syntts icke vara skäl att minska den nu bestämda motionstiden, "som väl kan behöfvas för samråd riksdagsmännen emellan och för motionernas omsorgsfullare utarbetning". Det lär emellertid icke kunna förnekas, att de mera omsorgsfullt utarbetade motioner, som vid våra riksdagar framlagts, icke tillkommit under motionstiden, utan medförts färdiga eller åtminstone i det närmaste färdiga från hemmet. De upplysningar från embetsverk, arkiv eller bibliotek, som för en motions fullständigande erfordras och ej annorstädes än i Stockholm stå att vinna, skall den med sitt ämne förtrogne motionären ganska lätt förskaffa sig under riksdagens sex första dagar; och i värsta fall, om han ej skulle medhinna detta, så står det ju honom öppet att i det Utskott, till hvilket hans motion hänvisas, komplettera sina uppgifter.

Emot invändningen, att, om motionstiden så betydigen inskränktes, skulle den diskussion, som stundom föregår remiss af motioner, icke kunna ega rum förr

än efter motionstidens slut och att vinsten af den ifrågasatta förändringen därför blefve ringa eller ingen, sätter jag det väl kända faktum, att äfven med nuvarande, rikligen tillmätta motionstid de flesta motioner väckas först mot slutet deraf, vid hvilket förhållande denna anmärkning saknar all betydelse.

En ledamot inom denna Kammare har förmenat, att då vid sistlidna års riksdag de ständiga Utskotten tillsattes den 22 Januari, men något betänkande från dem likväl ej inkom till Kamrarna förr än en hel månad derefter, man ej skulle vinna något med att förkorta motionstiden. Det är likväl klart att man skulle vinna fyra dagar, om man också antog att Utskotten, efter den antydan, att bättre än hittills tillgodogöra tiden, som de ifrågasatta ändringarne bland annat innebära, skulle finna lämpligt att fortfarande misshushålla med densamma. Men sådant vore säkerligen icke att befara; den ingalunda minsta vinsten skulle otvifvelaktigt varda den, att vanans makt brötes, att man hvar i sin stad blefve angelägen att nyttigt använda hvarenda dag och att icke förspilla någon möjlighet till tidsbesparing. Och säkert skulle många sådana möjligheter, dem vi hittills aldrig kommit att tänka på, uppenbara sig, sedan vi en gång slagit in på rätta vägen.

Man har bestridit nyttan af motionstidens förkortande äfven på den grund att, så länge åt Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof icke gäfves en klarare och redigare uppställning, hela den nuvarande motionstiden behöfdes för att så sätta sig in i den, att det egentliga statsutskottsarbetet kunde börja. Till och med mot den mycket erfarne statsutskottsledamot, som framställt detta argument, vågar jag emellertid det påståendet, att nämnda Utskotts ledamöter, med den vana och duglighet som hos dem aldrig saknats, säkert skola redan efter sex dagar hafva gjort sig så förtroliga med den Kongl. propositionen, äfven i dess nuvarande, möjligen alltför invecklade skick, att de kunna begynna ett gagnande utskottsarbete. Men om jag härutinnan skulle misstaga mig, om Stats-Utskottet verkligen behöfver hela tio dagar till förberedande studier, så är detta dock icke tillräckligt skäl att förkasta förslaget, synnerligen som det icke varit statsutskottsärenden som, åtminstone de sista åren, fördröjt riksdagens afslutande. De öfriga ständiga Utskotten, hvilkas ledamöter icke behöfva och säkert icke med fördel skulle kunna sätta sig ned och läsa statsverkspropositionen sida för sida, blefve dock i tillfälle att börja sin verksamhet fyra dagar tidigare än nu. Ja men, invänder man, det kunna de ju äfven med bibehållande af nuvarande motionstid. Konstitutions-Utskottet kan, oberoende af motionstidens längd, börja med granskning af statsrådsprotokollen, Bevillnings-Utskottet med utöfvande i allmänhet af det initiativ i bevillningsfrågor, detta Utskott eger, Banko-Utskottet med pröfning af bankofullmäktiges berättelse och Lag-Utskottet med granskning af justitieombudsmannens embetsförvaltning. Jag betviflar för min del att vederbörande Utskott skulle till synnerligt gagn kunna börja den verksamhet som sålunda blifvit dem anvisad, förrän samtliga dem tillhörande motioner inkommit; men hvad man än må

tänka härom, säkert är att hittills så icke skett, och att förhållandet framdeles skulle blifva annorlunda, har man just ingen anledning att förvänta.

Jag anhåller vördsamt, att Konstitutions-Utskottet, till hvilket motionen torde varda hänvisad, ville i mitt förslag göra de ändringar, som kunna finnas lämpliga för vinnande af det mål, jag företrädesvis åsyftar — *riksdagsarbetets jemnare fördelning på den för riksdagen anslagna tiden samt riksdagsärendenas grundligare, omsorgsfullare behandling.*

Stockholm den 20 Januari 1875.

E. Thomasson.
